

DIRECTOR

Dr. AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE:

Un șir garmond: 6 Lei. La
publicări repetate după
invoială

Unitatea

REDACTOR

Prof. DUMITRU NEDA

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 200 Lei

Pe 6 luni . . . 100 Lei

Pentru străinătate 400 Lei

Foale bisericăscă-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Zări întunecate

Trăim în permanentă nesiguranță. Ne apasă groaza zilei de mâine. Raporturile dintre țări sunt tot mai încordate, tonul discuțiilor tot mai violent și pregătirile de război puse la punct iau forma unor adevărate repetiții generale. Umbra catastrofei ne acopere ca un lînfoliu al morții: războiul pare o fatalitate apropiată de neînlăturat.

În aceste clipe de obsesie disperată, se aude din nou glasul Romei papale. „L'Osservatore Romano”, semioficiosul Vaticanului, a publicat, în 18 August, un puternic articol al directorului său, contele dalla Torre, care a fost viu comentat de toată presa mondială. Și pentru dreptatea cuprinsului, și pentru importanța locului de unde vine. Vaticanul, se știe, e bine informat și nu se alarmează fără motiv. Ei bine, articolul pomenit, care fixează „simptome și constatări”, seamănă a strigăt de alarmă și este un mare avertisment. Toți cei cari au răspunsuri în orânduirea sorții popoarelor se vor opri în fața acestui strigăt al rațiunii și al simțirii umane. Toți vor trebui să se gândească încă odată la cumplita răspundere ce-i apasă și la imensul dezastru ce-l reprezintă un nou măcel general.

Pentru a-i trezi pe toți din nebunia visurilor lor sinistre, articolul pomenit ține să fixeze câteva caracteristice ale unui război mondial. — Înainte de toate, răspunderile pentru izbucnirea lui vor fi precizate limpede și fără puțința de a le învăliși. Se va ști precis cine e marele vinovat. Vinovăție cu atât mai cumplită, cu cât nu există azi în Europa revendicări, interese, aspirațiuni care să justifice un război, măcelurile lui, distrugerile, suferințele și mizeriile lui. Cu bunăvoință, toate se pot discuta și toate se pot împăca echitabil. Întrângerile din ultimul război nu îndreptățesc un nou măcel. Căci dacă au fost vinovați învingătorii în război, apoi alții s'au dovedit învingători ai păcii ce a urmat. Ajunge să ne gândim la cursul evenimentelor dela 1918 până azi, ca să vedem că în mare măsură problemele rămase deschise a fost lichidate și că cele care au rămas sunt mult mai puține decât cele ce erau împacat. — De aceea răspunderea provocărilor astăzi este cumplită, teribilă.

În locul al doilea: după experiențele de ieri și de azi, nimeni nu-și mai poate face iluzia unei învingeri rapide. Războiul modern e lung. Nimeni din cei care îl poartă azi, nu l-ar fi început dacă ar fi prevăzut că va trebui să-l ducă atâta vreme, cu prețul atâtor pierderi și atâtor suferințe. Ar fi preferat o pace în orice condițiuni. Cu atât mai mult, că se știe și se vede limpede, că pacea încheiată pe câmpul de război, deasupra hecatombelor de cadavre și de speranțe distruse, nu e decât un armistițiu în care doșpește un nou război.

Chiar de aceea, conștiința popoarelor respinge cu toată energia războiul. Mai ales dela războiul mondial de acum două decenii, lumea e conștientă că războiul e o auto-tortură a omenirii, o schinguire inutilă care poate fi și trebuie desființată cu orice preț. Această convingere dreaptă și conformă legilor firii nu face decât să sporască înfiorătoarea răspundere a celor ce ies acum a furele prăpădului de mâine.

Dacă Domnul ca aceste gânduri și avertismente să găsească răsunetul dorit în conștiințele popoarelor și conducătorilor lor. Ca să avem pacea pe care trebuie s'o cerem tot mai cu căldură în rugăciunile noastre de fiecare zi.

Românii și Roma

Este cu puțință catolicizarea României? — Iluzii și confuzii sibiene — Scurt comentariu la un articol revelator

(*) „Telegraful Român” nu pare prea mulțumit de isprava „Revistei Teologice”, care a închinat un număr special raporturilor dintre ortodoxie și unitate. Învățații dela revistă au privit problema numai sub aspectul ei istoric. „Noi — adică „Telegraful...” din 14. 8. 38, prin peana Păr. Il. V. Felea — încercăm aci să o privim în față și să tragem din conținutul ei concluzia care se impune.”

Ne bucurăm de această hotărâre neașteptată. Citim, deci, cu simpatie articolul. De dragul temei însăși, trecem peste inevitabilele grațiosități stilare cu care ne-a obișnuit Sibiul și de care autorul, oricât ar vrea să rămână civilizat, nu poate scăpa cu totul. Ținând seamă de climatul în care trăiește, l-ar fi și cu nepuțință. Și noi nu așteptăm dela oameni mai mult decât pot da. Trecem, prin urmare, la obiect.

„Întrebarea simplă care se pune vremii noastre, și viitorului — scrie Păr. F. — este aceasta: E necesară și e cu puțință catolicizarea României?” (sublinierea noastră). Roma o urmărește de 6—7 veacuri. Zadarnic. Fiindcă „blocul unitar al românismului răspunde — prin peana Sf. Sale — că nu e nici necesară, nici cu puțință, din trei motive”. — Nimic de zis, dacă-i așa. Să vedem, din simplă curiozitate, cele trei motive, numerotate de autor cu cifre arabe.

1. „Astăzi nu se mai fac convertiri în masă”, ca la 1700. Nici „rupturi în masă, prin promisiuni, înșelăciuni și forță”, ca la 1700. Catolicii nu mai au la îndemână mijloacele de atunci. Iar noi suntem din naștere „latini ortodocși” și așa rămânem. Astfel „visul catolicizării României este o iluzie deșartă”.

N'am putea spune că argumentul ar fi prea convingător. Cu ce se dovedește că astăzi „nu se mai fac convertiri în masă”? Cu nimic. Să admitem însă teza. Cine se gândește însă la catolicizarea României „prin promisiuni, înșelăciuni și forță”? Nimeni. S'ar putea imagina însă exact contrarul: Românii, de bună voie, ajung la convingerea că trebuie să asculte de cuvântul lui Hristos: „ca toți să fie una” și, ca buni credincioși, se decid să rela legăturile cu Scaunul verhovnicului Petru. La acest „aspect” al problemei nu s'a gândit Păr. F. cu toate că e firesc. — Mai mult: nici n'ar fi vorba, în acest caz, de „convertire” propriu zisă. Nici n'ar trebui să renunțăm a fi „latini-ortodocși”, cum vrea d. Sextil Pușcariu. Nu. Am rămâne exact ceea ce suntem. Cu firea și cu tradițiile noastre. Cu comoara noastră liturgică și cu pietatea noastră specifică. Ar trebui numai să avem curajul de a primi credința întreagă, așa cum o avem în cărțile și în tradiția noastră

nefalsificată; așa cum este în scrierile sfinților Părinți ai Răsăritului; așa cum am mărturisit-o și noi până la fatala desbinare în care noi am fost țăriși fără voia noastră și spre imensa pagubă a întreg destinului nostru. Atât și nimic mai mult. Ce? E atât de grozav lucru a cere să fim cu adevărat și pe deantregul ortodocși?

2. Motivul al doilea e atât de interesant încât merită să fie reținut textual:

„Unirea dela 1700 a fost un act politic, care tot prin politică se va desființa, nu se va continua. Dar nu prin viclenie și forță armată, ci prin dragoste frățească evanghelică. Un mare om politic al viitorului, care va entuziasma țara și va cuceri adeziunea unanimă a poporului românesc, își va chema neamul la pace — poate tot la Alba-Iulia. Neamul va asculta glasul lui; va urma cu însuflețire chemarea lui la unire și astfel pacea confesională se va face peste capetele teologilor și iezuiților cari ne-au desbinat.”

Argumentul este extrem de caracteristic. Mai întâi că n'are nici o legătură cu tema articolului: e cu puțință catolicizarea României? A răspunde la această întrebare așa: „unirea dela 1700 se va desființa...” nu pare exagerat de logic. — Totuși ceva ispravă face și acest punct 2. Anume: răstoarnă perfect pe cel dintâi. După ce ne convinsese că „astăzi nu se mai fac convertiri în masă”, acum ne procește că da, se va face o astfel de mare convertire: uniții se vor face ortodocși într'o mare adunare la Alba-Iulia! Logica e zdrobitoare, nu altă. — E și revelatoare, în același timp. Tradează încă odată mentalitatea sibiiană. Pentru ea, toată problema unirii religioase a Românilor e un simplu act politic. Această ciudată confuzie e temelia tuturor nădejzilor deșarte ale confrăților din cealaltă strană. — Și aci însă, miopia lor e de compătimit. Păi, dacă toate speranțele lor creștinești se leagă de „un mare om politic al viitorului...”, nu se gândesc că s'ar putea întâmpla foarte ușor o neînsemnată schimbare a tezei?! Omul politic, mânat de rezoanele lui politice, ar putea prea bine să zică așa: Fraților, să facem o singură mare biserică românească, unită în credință cu Roma lui Petru și a străbunilor noștri! Considerentele politice, naționale, culturale, toate ar îndreptăți acest cuvânt al viitorului om politic; care, în schimb, n'ar avea nici un motiv să ne țină legați de autochefalile slave, bulgare și grecești. — Dacă „argumentul” voia să fie dulce și străvezile sugestie, apoi s'au cam pripit cu ea preacucernicii. Ea ar putea fi fatală pentru teza și pentru iluziile lor!

3. Ultimul motiv: „În România catolicii sunt înhămați cu trup și suflet la carul revizionismului unguresc”. Chiar de aceea nici uniții nu se împacă cu el, „cum nu se împacă

apa cu focul". In consecință: „este cu neputință catolicizarea României“.

Din nou aceeași nenorocită confuzie a planului religios cu cel politic-național. — Să zicem că e adevărat: catolicii minoritari sunt revizionisti. Intrebarea e: catolicii ori minoritarii? Catolicismul e revizionist ori maghiarii și nemții din România, cari unii sunt catolici alții reformați? Intrebarea e totodată și răspuns. — Catolici suntem și noi, uniții. Dar unde-i nebunul care va spune că suntem revizionisti? E perfect adevărat că suntem ca „focul și apa“ față de cece visează altă țară decât România; nu însă cu catolicii, ci cu minoritarii cari ar unelti împotriva României. — După argumentul Păr. Felea nimeni pe lume n'ar mai putea fi catolic, fiindcă diferitele națiuni catolice au purtat războaie crâncene între sine și stau gata să pornească altele. Realitatea este însă că se războiesc pentru obiective politice și rămân la fel catolice în credință. Ni-se pare însă că nici ortodocșii n'ar mai rămâne prea mulți. Fiindcă și ei se cam iau de gât, la ocazii binevenite. Vezi diferitele războaie balcanice!

Argumentele „Telegrafului“ s'au irosit. Altele nu mai are. Nu mai continuăm nici noi. Vremea și darul lui Dumnezeu le va da, sperăm, puterea de a se simule de din iluziile confuze în care dibuiesc acum și, lăsând Cezarului ce este a Cezarului, vor da lui Dumnezeu ceea ce este a lui Dumnezeu. Atunci numai vor înțelege cuvântul Domnului: ca toți să fie una!

In slujba păcii ori a învrăjbirii? Marele cotidian „România“ de sub conducerea dlui Cezar Petrescu a deschis o pagină săptămânală problemelor religioase-bisericești. Ii zice „Biserica strămoșească“. Conducătorul ei va fi d. T. P. Păescu, la propunerea căruia S. Sa Patriarhul Miron, primministru al țării, a rânduit această învoire.

Felicităm pe cei cari au avut ideea, ca și pe cei cari o realizează. Ne bucurăm din toată inima că presa noastră începe a da chestiunilor religioase importanța ce li-se cuvine. — Ținem însă, totodată, să exprimăm și o dorință care trebuie neapărat ținută în seamă dacă se urmărește cinstit binele țării și pacea confesio-

nală. Și anume: că tot ce se scrie în această pagină să fie străbătut de un adânc respect față de adevăr și să încunjure atât nota polemică cât și jgăuirile la adresa diferitelor culte ale țării.

Această observație firească privește toate gazetele, fără deosebire. Toate trebuie să slujească adevărul și pacea. Mai ales în pagina lor bisericească, în care trebuie să stăpânească duhul evanghelic. In chip cu totul deosebit însă așa trebuie să facă „România“. Mai mult decât alte publicații. Fiindcă „România“ nu e o gazetă oarecare. Ci e un organ al guvernului. Și nu al unui guvern oarecare; ci al guvernului care și-a dat ca primă și esențială misiune pacificarea sufletească a țării! — Aceasta nu trebuie s'o uite nici o clipă direcția „României“.

Dacă e așa — și cine ar putea afirma contrariul? — apoi fie-ne îngăduit să stăm cam nedumeriți în fața întâiei pagini bisericești apărută în „România“, la 13. 8. 38. — Ni-se spune dela început că toată pagina această stă în serviciul bisericii ortodoxe române. Va fi, deci, o pagină confesională. Ne întrebăm, de ce? Vrea guvernul să se prezintă colorat sub raport confesional? Credem că nu. — Mai departe: constatăm, dela acest pas întâi, că nu se face mare scrupul, la conducerea paginii, de adevăr și de seriozitatea celor publicate. Se scriu acolo, între altele, „cugetări pedagogice creștine“ destul de ciudate. Iată, de gustare, cele dintâi două: 1. In ortodoxism: Hristos merge la popoare. In protestantism: popoarele merg la Hristos. In catolicism: Hristos și popoarele merg la Roma. — 2 Prin pământ pentru cer: ortodoxismul. Prin cer pentru pământ: protestantismul. Prin cer și pământ pentru Roma: „catolicismul“. — Și înțelepciunea continuă așa până la 15. Aceste ballverne și jocuri de cuvinte sărace de duh au fost botezate — de către zețar? — „cugetări“; și încă „creștine“! Această autoironie ne dispensează dela orice alt comentariu.

Ne îndreptățește însă la o întrebare față de conducerea „României“: Vrea să facă din „Biserica strămoșească“ o pagină de zidire creștinească, ori una de vrăjba confesională? Ca să știm!

Pe marginea unor fapte

Nu sunt prea bătrân, ca să pot fi îndreptățit a arunca priviri în trecutu-mi mai mult sau mai puțin îndepărtat, și din el să culeg dovezi pentru afirmațiile sau constatările pe cari eventual le voi face. Nu. Dar cu toate acestea, privind viața de azi, a tineretului special, în toată desfășurarea ei, și referindu-mă la ceea ce ne-a fost dat să cunoaștem noi, la etatea lor, caută să facem unele constatări care dela sine se impun scrutinului, și par de dreptul dezastruoase.

Deschizând ghiozdanul unui elev de la școala secundară, dela prima aruncătură de ochi ești de-a dreptul isbit, și totodată intrigat de coperta viu colorată a nu știu cărui număr senzational din seria unor anumite „Romane captivante...“, sau mai știu eu cum le spune.

De curând am cetit undeva că în Franța pentru a satisface gusturile celor tineri (elevilor) se ventilează ideea de-a se prelucra operele scriitorilor clasici greci pe 'nțelesul lor, pentru a satisface gustul celor mici. Dar ai noștri gusturi au? După ce insetează fantezia lor la crătoare?...

De unde mai eri alaltăeri omul, și ce matur ca și adolescentul, își afla repaus și creație, în momente de impasuri sau contradicții neliniștitoare, în umbra unui balcon sau al unei chioșc, ale cărui bănci erau picurate cu petale multicolore ale arbuștilor grădinii, alături de cel mai intim prieten al lui care era cartea — cartea cea bună, — azi și tinărul, ca și cel mai în etate, la orice răspântie sau nereușită cauză resemnare în atmosfera îmbăscită a restaurantelor și cafenelelor, la masa pe care zace zădărnici desfăcut la „pagina sportivă“. Pagina sportivă pagina scrisă cu atâtea lacune linguistice și literare; pagina sportivă, graiul păsărilor, este cu mult mai bine înțeleasă de oricare tânăr generației de azi, decât multe poezii sau opere literare, necesar a fi cunoscute de oricine pretinde a fi un intelectual.

Am stat de vorbă cu tineri absolvenți de liceu cu bacalaureat, sau chiar cu studenți, cari toți cunoșteau după nume, și se arătau a fi

Foița „Unirii“

Scrisoare despre cateheză

Iubite frate, Fiindcă îmi ceri cu atâta stăruință să-ți spun părerea mea referitor la noua programă analitică pentru învățământul religios în școlile primare, iată îți împlinesc dorința.

Eu așteptam dela comisia catehetică să ne dea un plan detaliat, o îndrumare amănunțită, o carte, în care să se arete cum trebuie să porceadă catehetul la propunerea religiei în școala primară cu 2 ore de religie și VII clasă, cu 4—6—8—10—12—14 ore de religie. O îndrumare așteptam și nu programă analitică.

Programa analitică a religiei a spus-o limpede întemeietorul ei, Domnul Isus, pe scurt și pe larg: „Mergeți în toată lumea, învățați toate popoarele... învățându-i să păzească toate câte am poruncit vouă“. Ea se cuprinde pe larg în sf. Tradițiune și în sf. Scriptură. Pe scurt în Credeu și celea 10 porunci. „Altă temelie nimeni nu poate pune, afară de ceea ce este pusă“ — zice sf. ap. Pavel (I Cor. 3, 11). Programă analitică a religiei este cunoscută de fiecare preot. Preotul e conștiu, că trebuie să propună credincioșilor săi mici și mari tot ce trebuie să creadă și tot ce trebuie să facă. Mintea sănătoasă îi spune catehetului că el trebuie să propună în fiecare clasă a școlii primare toate ade-

vărurile fundamentale de credință și morală; în cl. I pe scurt, la priceperea elevilor de etatea aceea, în cl. II și următoarele lărgind cercul de cunoștințe.

Este adevărat, că la propunerea altor studii cari se învață în școală, la științele omenești, cari sunt rodul gândirii omului, cari se dezvoltă an de an, unde pot fi și greșeli, rătăcirii, inadevăr trebuie programă analitică după care să se îndrepte profesorul în propunerea acelu studiu. Se și alcătuiesc programe cari uneori vedem că diferă cu totul de celea anterioare.

La propunerea studiului religiei aceasta nu se poate întâmpla. Aceleași adevăruri vecinice trebuiesc propuse. Nu se poate abandona nimica din ele. Cu același interes trebuiesc propuse toate adevărurile.

Dacă ni-se dădea o îndrumare amănunțită, o carte cum să procedeze preotul în propunerea religiei în școala primară, am fi avut și programa analitică cu adevărat.

Așteptam aceasta îndrumare pentru că biserica noastră nu o are și trebuie să o aibe.

Imi scrii că profesorul de liturgică și catehetică vă spunea în Seminar, că preoții din *cura animarum* nu catehizează. Ca dovadă vă arăta situația dureroasă, din punct de vedere moral în parohiile noastre.

La noi nu se face controla catehezei, deci nu se poate afirma că nu se catehizează. Cei cari trăim în pastorație, suntem mai bătrâni și mai sinceri, știm că sunt unii preoți cari nu

catehizează, că nu pot; alții, foarte puțini, nu vreau. *Cei mai mulți însă nu știu să catehizeze cum trebuie.* Nu pot catehiza cei mai mulți protopopi, pentru că ei au parohiile celea mari, cu multe agende parohiale și cu mai multe lucrări de ale oficiului protopopesco, pe cari, cât de trudnici ar fi, nu le pot îndeplini pe toate. Cum se cere și atunci mai lasă din cateheză. Nu pot catehiza nici preoții bătrâni în urma slăbirei forțelor fizice. Să ne gândim la un preot în jurul anilor 70 ai vieții, intrat în sala de învățământ cu 50—60 elevi plini de viață, împărțiți în 7 clase și având numai 2 ore de religie!

In o ședință sinodală a tractului protopopesco din care fac și eu parte, 18 preoți au declarat, că nu știu catehiza, pentru că nu au învățat nimeni. Li-s'a propus teoria despre catehizație, dar nu le-a arătat nimenea practic cum trebuie să o facă.

Iată de ce așteptam eu dela comisia catehetică o îndrumare practică, adecă cum trebuie să porceadă preotul catehet în propunerea religiei la școala primară.

De altfel este știut că cateheza, care este partea cea mai sublimă a preoției, este și partea cea mai grea a slujbei preoțești. Ea este o muncă serioasă. Deci trebuie învățată și din vorbă, și din faptă, și din pildă, din văzute, din deprindere. Dacă, spre a fi ciubotar, ucenicul trebuie să vadă să audă, să deprindă, să deprindă încontinuu, să se perfecționeze în meserie, să se țină în curent cu noile descoperiri, să folosească căile și mijloacele

stare a-ți face tabloul zecilor de jucători ai echipelor naționale și internaționale de foot ball, cunoașteau pe campioni tuturor încercărilor de atletism, sau altfel de exhibiții sportive, dar habar n'aveau că cine a fost creatorul pastelului la români, sau de diferitele curente literare sau filozofice, cari animează azi viața și activitatea oamenilor iluștri; ca să nu mai vorbim de tainele acestei vieți a cărei activitate se desfășoară pe atâtea și atâtea terenuri, de cari ei habar n'au.

Prin această prismă privind lucrurile, vedem cum cartea bună și sprijinitorii ei adevărați, editorul și librarul sunt neglijați, pe când literatura aruncată alandala pe hârtie dură și colportată de mâini infecte, este căutată și mult savurată. (De aici și scumpetea cărții bune). Iar acestui fapt constatat și calificat ca o criză a cărții, și care are repercursiuni în viața morală, i-se mai poate spune și criză a sufletelor; înțelegându-se criză a aceleia ce numim nobleță și finețe sufletească, socotit fiindcă tot ce nu-i descătășat de mediocritate și duritate se complăce în a se lăfăi în acestea, pe când sufletul nobil spre mai multă nobleță tinde.

În acest șir de idei considerate lucrurile, vedem că de la sine se impune un medicament. Cine va fi însă doctorul în mâna căruia medicamentul să fie cu rezultat?

Răspund: Educatorul și numai el. — Educatorul de toate gradele. Părinții în familie, și în special mama, profesorul în școală și mai cu seamă profesorul de limba română. El are datoria să selecționeze cărțile și să inițieze pe tineri în arta de-a citi. El trebuie să recomande ce este bun și să deteste ce este rău. Și apoi bibliotecile școlare. Aceste mici focare din cari tinerii elevi pot să-și ia mănunchiu de raze, — lumini cari să le arate cărările ascunse, necunoscute, ale vieții de mai târziu, aceste biblioteci organizate pe clase, nu se cade a cuprinde nici una din ele exemplare din cărțile cari nu sunt la mintea și priceperea elevilor din clasa pentru care s'a organizat biblioteca.

Dar alături de profesorul de limba română al oricărei școli secundare, trebuie să stea ca stâlp al educației tineretului, intelectualul; intelectualul adevărat care prin conferințe să se

acă îndrumătorul și inițiatorul tinerilor spre cartea cea bună.

Nu voi uita însă a cere mamei și'n general tuturor părinților și celor ce conviețuiesc cu copiii, ca de câteori vreau să-le procure momente de mulțumire prin cadourile în cărți, pe care eventual vreau să-le facă copiilor, să fiină sama de următoarele lucruri: Oare corespunde cartea dată tinărului, cu mentalitatea lui sau nu? Oare sfera intelectului său cuprinde chemarea cărții sau nu? Pentru că de fapt fiecare carte bună cuprinde un strigăt, o chemare spre ceva nobil și înălțător. Iar dacă în mintea cuiva un astfel de glas ce chiamă spre culmi nu-și află ecou, atunci toată truda depusă cu cetirea cărții mai degrabă este dăunătoare decât aducătoare de profit. Și încă ceva. Dacă noi cei mari ne-am legat așa de mult de cărți cari nu se cade a le citi, încât nu ne putem despărți de ele, să nu le lăsăm cu copertele și figurile obscene și multicolore răvășite pe toate mobilele din camerele accesibile copiilor. Ei văzându-le, chiar cunoscând opreliștea, se vor simți atrași spre ele. Și un astfel de volum, cetit pe ascuns, e în stare să verse atâta dor și sete în sufletul tinărului, spre astfel de lecturi, încât va face tot ce-i va sta în putință pentru a ajunge la ele.

Să fim dar cu ochii deschiși. Să căutăm a înconjura întunecosul obscurantism al veacului de acum, — obscurantism care acum în secolul civilizației, pentru țara noastră, și-al înlăturării analfabetismului, își deschide mai puternic porțile spre a ne cuprinde.

Să ne căutăm îndrumătorii de altădată, spre cartea bună. Să ni-i căutăm fiecare în noi înșine; iar dacă nu ne aflăm a fi, să încercăm a ne face, fiecare, pentru acei cari trăesc în cercul nostru de activitate. Numai în felul acesta vom ajunge a vedea în locul populației dela orașe cu buzunarele hainelor țicsite de gazete sportive și romane captivante figuri pe a căror față să se poată citi rostul vieții și a căror pași să fie îndreptați spre cartea bună care azi tânjește acoperită de praf în rafturile librăriilor. Și numai după toate acestea încercată avalanșa cărții la sate.

Pr. Petru Anca

Spre desăvârșirea preoțească. Ultimul număr al „Sionului Românesc” publică o nouă pastorală a Psf. Ioan al Lugojului, îndreptată către preoțimea eparhiei sale. Este dată din prilejul unui jubileu: se împlinesc 25 de ani de când s'au introdus în dieceză *exercițiile spirituale pentru preoți*, printr'o scrisoare din 22 Febr. 1913 a Arhierului de atunci Dr. V. T. Frențu. Acest moment de mare importanță îl prinde actualul Episcop pentru a face un nou pas înainte spre desăvârșirea sufletească a clerului său.

Scrisoarea pastorală stăruie, înainte de toate, asupra nevoii inexorabile de primenire sufletească pe care o simte fiecare preot, și în chip deosebit preotul din pastorație pe care îl bat atâtea necazuri și pe care izolarea lui în cele sate părăsite îl consumă și îl rustifică zi de zi. Pe lângă rugăciune și slujba altarului, nu există mijloc mai puternic pentru înolrea și întărirea sufletească decât acel recomandat de toți marii măiestri ai spiritualității, stăruitor impus de către Sf. Părinte în enciclica „Ad catholici”, precum și de Conciliul prim al provinciei noastre bisericești (T. VII. c. 2): *exercițiile spirituale*. De aceea Psf. Ioan crede cu drept cuvânt, că nu se poate prăznui mai cu folos pomenitul jubileu, decât trecând dela îndemnul la o sistemizare obligatorie a acestui mijloc de primenire sufletească, pentru întreg clerul eparhial. Ceeace și face în partea a doua a pastoralăi. Fiecare preot și absolvent de teologie al eparhiei Lugoj este obligat să ia parte, tot la 3 ani, la exerciții spirituale de 3 zile întregi (plus începutul din prezintă și încheierea din dimineața următoare). Exercițiile se vor ține în convicțul diecezan din Lugoj. Sunt obligați să participe la ele și preoții cari nu stau în slujba bisericii, au însă dreptul de a celebra sf. Liturghie. Contravenienții vor fi pedepsiți cu: dojană, bani, suspenziune etc., cum crede Ordinariatul potrivit.

Ne bucurăm de această nouă orânduire peste care nu poate să nu coboare darul lui Dumnezeu.

loacele ușurătoare ale meșteșugului său, cu cât mai vârtos trebuie să o facă aceasta ucenicul în ale catehezei. Clericii vor trebui să aibă o școală primară unde să facă ucenicie, unde să se deprindă în propunerea religiei, unde să-și pregătească planul de lecții, cum se pregătesc studenții tuturor facultăților în seminariile dela Universitate.

Dar cateheza este mai mult decât o meșteșug. Este o artă. Este arta artelor.

Pedagogul Erasmus zice părinților, și doară noi preoții părinți suntem: Natura când ți-a dat copilul în mână, ți-a dat materie crudă. Este slujba ta, ca acestui material să-i dai forma cea mai bună. Dacă l-ai neglijat, se alege din el o fiară; dacă îl îngrijești, un om »după chipul și asemănarea lui Dumnezeu«. Sf. Ioan Gură-de-Aur zice: Dacă un artist sculptează în aramă chipul regelui sau îl pictează, de câtă cinste și răsplată se va bucura! Dar de câtă cinste și răsplată se va bucura artistul-catehet, care va întipări în sufletul copilului chipul lui Dumnezeu, că frumusețea și curățenia sufletului îl face pe om asemenea lui Dumnezeu.

Catehetica este arta artelor, pentru că ea are de format nu din o materie brută, moartă ci din una vie, din una în care strămoșii au putut lăsa inclinări rele, din una pe care o influențează în rău mediul, strada, societatea. Din acest material trebuie să facă fiii ai lui Dumnezeu.

În cateheză nu se propune numai teorie, ci și practică: rugăciuni, cântări, desemn; trebuie

să se facă și lucrări școlare. Catehetul nu trebuie numai să propună religia, ci trebuie să facă să fie iubită, să fie trecută în conștiință, să i-se formeze elevului o conștiință creștină catolică, să fie mândru de ea. Catehetul trebuie să-l facă pe elev mai bun, mai tare, mai copt pentru lupta vieții. Să-l facă pe elev caracter tare, cum erau la începutul creștinismului și în evul mediu. Catehetul nu trebuie să facă numai știință, ci viață religioasă, adevărată să transforme învățământul religios într'un învățământ al vieții care să se trăiască, să se prefacă în conținut al conștiinței religioase.

Catehetul în greaua lui slujbă are de urmat 2 căi. Una negativă, adevărată să ferească pe școlari de însoțiri suspecte, de distracții periculoase, petreceri, jocuri neiertate, prieteni răi, cărți rele. A urma aceasta cale este absolut necesar, dar nu e de ajuns. Trebuie să urmeze și o cale pozitivă, adevărată să-i pregătească pe școlari pentru marea luptă sufletească pe care nici un om din lumea aceasta nu o poate evita, care vine asupra noastră a tuturor: »vād altă lege într'u mādulările mele luptând împotriva legii minții mele«. (Rom. 7, 24).

Catehetul trebuie să îmbogățească mintea copiilor cu adevărurile sfinte, să le-o lumineze, dar mai ales trebuie să le întărească voința, să le-o oțalească, să le-o țină în frâu, să știe călca poștele, inițințele rele și să urmeze calea Domnului.

Admirăm pe conducătorii țărilor cum își

pregătesc soldații în vederea viitorului război. Dar oare ce război a fost mai greu, a fost și este, decât lupta creștinului cu diavolul, cu lumea, cu carnea sa, cu trupul său? Oare îl pregătim noi părinții-cateheți, așa cum se cuvine? Câtă bătaie de cap, câte planuri, câte îndrumări dau marile state majore ale tuturor țărilor pentru ca să se facă o pregătire bună a armatei în vederea apărării țărilor. Oare n'ar trebui să iee pildă și marea stat major al bisericii noastre, comisia catehetică, în marea ei misiune de a fi îndrumătoarea clerului în pregătirea creștinilor pentru lupta vieții?

Cateheza nu poate fi un mecanism fără suflet, nici povestiri goale, nu stă în arătarea din carte »de aici, până aici«. Ea este o muncă grea, care reclamă studii, osteneală, frământare multă, paciință mare și mai multă dragoste, dar mai ales pildă, faptă proprie. »Pașteți turma lui Dumnezeu... pildă făcându-vă turmii« (I. Petru 5, 2—3). Numai așa făcând putem fi părinți, tătâni, cum ne place a ne numi. Altcum rămânem dascăli.

Pe lângă greutatea într'adeăr mare a slujbei de catehet, la noi românii mai obvin și alte greutăți. În cele mai multe parohii avem școli cu un singur învățător. Catehetul la 7 clase are numai 2 ore de religie, deci cele 2 ore de religie trebuie să le împartă așa și în decursul lor să lucreze cu atâta zel și cruțare de timp ca să poată satisface datoriei de a învăța totul și pe toți. Altă meteahnă, că mulți copii nu

Știri mărunte

AVIZ. La toate școlile secundare române unite de băieți și fete din Blaj cursurile încep în ziua de 15 Septembrie c. iar înscrierea definitivă și plățirea taxelor se face în 13 și 14 Septembrie c.

Primenire sufletească în Figa. În parohia Figa (prot. Becleanului) păstorită de părintele Ioan Scridon, în zilele de 5, 6, 7, August s'au ținut *mistuni sfinte*. Le-a condus părintele Petru Scridon paroh în Chiuză. S'au mărturisit și împărțit 120 credincioși, dând ajutor la mărturisire părintele Aurel Socaci din Rusul de jos.

Pelerinaje în Maramureș. Afăm din Duminecă dela Sighet, că în 22 August s'au făcut două cucernice pelerinajii în acele părți. Unul la *mânăstirea Moiseiului*, unde s'a transportat, în procesiune, dela Sighet, icoana votivă a sf. mânăstiri. Pe tot parcursul, s'au înregistrat manifestațiuni impresionante de credință. Credincioșii tuturor satelor s'au alăturat la cortegiu, dând procesiunii caracterul unui adevărat drum de triumf. În ciuda ploilor mari, cari au împiedecat dela participare toată valea Vișeuului, s'au adunat la sf. mânăstire multe mii de oameni. Din zori de zi, 9 preoți au spovedit pe câți au putut din marea mulțime. Slujba arhierescă și predica *Psf. Alexandru* al Maramureșului a sguduit adânc sufletele tuturor. — Deși ploaia n'a încetat o clipă, o mulțime ca la 5000 s'a adunat și la *Coștinii*, venită în procesiuni închiegate din Rona de jos, Valea Porcului, Vad, Oncești, Nănești, Bârsana și Sighet. Ploaia, care n'a conținut, n'a putut turbura adânc pietate a pelerinilor cari au ascultat, în liber, sfânta liturghie și s'au apropiat în număr mare de masa cerească.

Locale. Dumineca viitoare, a 12-a după Rusalii, va predica în catedrală Păr. *Filip Pop*, rectorul Internatului școlii normale de învățători.

— Ieri și-a încheiat *deprinderile sufletești* a doua grupă de 84 preoți arhidiecezani, cari se întorc astăzi cu noui puteri și cu nou avânt la parohiile lor. Și aceste exerciții au fost con-

duse de Păr. *Dr. Iuliu Rațiu*, protopop în Deva. Înainte de despărțire, grupul exercitanților a fost primit de către I. P. S. Sa mitrop. *Alexandru*, căruia i-a tălmăcit, prin graiul păr. prot. Toma Oprean, sentimentul de omagiu și recunoștință a tuturor. Deodată cu binecuvântarea sa, Arhierul a dat colaboratorilor săi iubiți staturi părintești și călduroase indemnuri la apostolia ce-i așteaptă.

Mulțumită publică. Preotul și credincioșii Bisericii rom. unite din *Hajagel*, au deosebita plăcere de-a aduce și pe această cale viile și sincerile lor mulțumiri distinsului donator: *Constantin Bursan* f. deputat, pentru suma de Lei 5000 (cinci mii), drept contribuție personală la cumpărarea unui clopot. — Bunul Dumnezeu să-i răsplătească. (Pr. S. Blentea).

Primiri la teologie. În ședința consistorială din 17 August, au fost primiți în albul clerului arhidiecezan următorii 11 absolvenți de școală secundară, cari vor fi înscriși la Academia de teologie din Blaj: Ștefan Șurtea din Valea Lungă; Ioan Hârlav din Bilbor; Victor Urian din Vad; Gregoriu Mihălțean din Dătășeni; Petru Bunca din Tilișca; Teodor Cioargă din Urca; Andronic Lazar din Mușca; Ștefan Oniga din Micoșlaca; Iuliu Moldovan din Praid; Liviu Sabău din Grebenișul de Câmpie; Ioan Togănel din Voiniceni. — Pentru eparhia *Lugojului*, Ordinariatul a primit în cler pe tinerii: Augustin Cosma, Flaviu Popan, Alexandru Mircea, Vasile Tiut, Moise Mărginean, Septimiu Rațiu și Vasile Paul.

† Păr. **Alexandru Pop**, parohul Căptălanului din jud. Alba, a trecut la cele veșnice în Blaj, la 10 August 1938, după 30 de ani de muncă rodnică în via Domnului. — Odihnească în pace!

† Păr. **Virgil A. Pop**, paroh, protopop-onorar în Morlaca (distr. Huedin), fost deputat, s'a stins în 22 August 1938, în anul 38 al vieții și 13 al preoției sale cinstitute. — Dumnezeu să-i facă parte cu aleșii săi!

Citiți și răspândiți

„UNIREA“

cercetează școala decât un an doi, după care părinții îi duc la lucru. Dacă nu dăm toate adevărurile de credință și morală în fiecare clasă, atâția rămân fără cunoștința lor și e păcatul nostru, al părinților.

Altă greutate în parohiile noastre, că toamna și primăvara mulți părinți folosesc copiii la păscutul vitelor și îi lasă la școală numai iarna. Cât de mult trebuie să se frământa bietul catehet: ce să facă, cum să porceadă, neavând timpul fizic necesar să le dea multă știință religioasă, să-i facă să o iubească cât mai mult, să o practice. Pentruca să poată face aceasta mare, sublimă dar grea lucrare, preotul catehet trebuie să ceară des și cu căldură lumină dela Dumnezeu, dar trebuie și ajutor, îndrumat de cei cărora li-s'a spus: »Întărește pe frații tăi«.

Mulți cred că sunt de ajuns manualele bune. Da, sunt de mare ajutor manualele bune, dar numai dacă sunt puse în mâna catehetului priceput. Ce folos de unealtă cât de bună dacă măiestrul este slab, neinstruit? Strică unealta pentrucă nu se pricepe la meserie. Aloisiu Melcher zice: »Manualul cel mai bun rămâne capital mort dacă nu-și pricepe catehetul oficiul său, căci orice manual nu-i decât un schelet căruia catehetul trebuie să-i dea sânge și carne, prin o propunere caldă și limpede«.

Catehetul nu este de ajuns să cunoască adevărurile de credință și morală ci trebuie să cunoască și sufletul elevilor săi. Apoi cu plan

și metodă să lucreze ca din cunoștințele predate să porceadă convingeri, din cari să izvoarească fapte, energii, întru mărirea lui Dumnezeu și mântuirea sufletelor.

Catehetul trebuie să se trudească a desvolta învățăturile creștinești conform priceperii elevilor, să le adâncească cu ei. Să le lărgească. Să le întărească. Să facă să fie îndrăgite și puse în practică, adică trăite.

Mărturisirea, cuminecările, rugăciunea, ținerea sărbătorilor nu sunt scop ci mijloace pentru mărirea lui Dumnezeu și mântuirea sufletelor. Ele sunt roada catehizației adevărate.

Iată de ce am așteptat o îndrumare amănunțită dela comisia catehetică.

La noi s'a făcut așa de puțin pentru catehizație. Deci trebuie făcut acum cât mai mult. Tot ce e posibil. Nu trebuie cruțat nimic. Trebuie chiar risipă pentru marea operă a catehizației. Dela ea depinde fericirea și aici și dincolo a individului ca și a colectivității.

În timpurile de azi când familia, strada, societatea, toate par'că s'au aliat în a duce la rău tineretul, singur catehetul este în stare a-l ține pe calea cea bună, dacă știe și își face datoria. »Destul un singur om aprins de zelul credinții să îndrepteze tot poporul« — zicea sf. Ion Gură-de-Aur despre catehet.

Părintele Iulian

Telefonul „Unirii“

I. Sibiu. Și de astă dată bucuria cucernicilor »telegrafiști« a fost prematură. Fără a ținea seamă de niște prevederi din gazeta lor, conflictul dintre biserică și stat în Italia s'a împăcat în foarte scurtă vreme. Rămân în vigoare pe deantregul acordurile din Decembrie 1931, cari asigură »Acțiunii Catolice« deplina libertate de activitate pe teren spiritual, religios și educativ, cu excluderea oricărei activități de natură politică, sindicală și sportivă. — E regretabil, de sigur, că nici Papa, nici Ducele nu au recurs la luminile sibiene în problema atâ de grave. Lucrurile s'ar fi petrecut cu totul altfel. Și bucuria precucernicilor ar fi fost deplină. Așa însă, vai și amar!

M. Sighet. Cunoaștem și noi faimoasa carte a și mai faimosului profesor de istorie bisericească la universitatea din Cernăuți: Dr. S. Relli, »Biserica ortodoxă română din Maramureș în vremile trecute«. Nu avem de gând să ne mai ocupăm de ea. Citiți, în »Cultura Creștină« No. 6-7 din acest an, execuția definitivă iscălită de d. Z. Păclășanu, și ne veți da dreptate. A mai stăruit ar fi vreme pierdută. — De altfel Dr. ați avut și alte probe despre temeinicia științei istorice a celebrului profesor și apostol ortodox. A ținut doar la Sighet conferințe misionare. Vă aduceți, poate, aminte că odată a început a proslăvi cu inspirate vorbe acțiunea mântuitoare, spirituală și românească a mânăstirii Moiseiului. Cei câțiva ortodocși din sală au încremenit. La urmă, unul din ei i-a atras atențiunea: că mânăstirea Moiseiului e uniată. Să fi văzut atunci fața cucernicului conferențiar! Numai atâta glas a mai putut scoate: »De ce nu mi-ați spus la început?« — Pare anecdotă. N-are spune totuși că ar fi autentică. Dar chiar de n'ar fi, e sigur că nu s'a născut din bun senin!

S. Chiuză. Este numai firesc ca la congresul grupului dela Cluj să se examineze temeinic situația ce se creiază, pe nesimțite, Bisericii noastre în stat și față de stat. Am alunecat atâ de mult dela locul ce ni-se cade și care până acum n'a fost nici măcar discutat, încet și timpul suprem să privim realitatea în față și să vedem ce avem de făcut. — În acest mers de idei, se va discuta, de sigur, și chestiunea supărătoare a umilirilor la care suntem supuși cu prilejul serbărilor naționale. Se va căuta și pentru ea deslegarea potrivită. Retragerea noastră totală dela aceste manifestații, pe care am preconizat-o, este numai una din posibilități; și anume: cea din urmă. Dacă vom afla alte mijloace pentru a ne asigura dreptul și dreptatea, cu atâ mai bine. — În cazul, nu putem decât să ne bucurăm de atmosfera care vedem că domnește de pe acuma în rândurile credincioșilor noștri, cari așteaptă cu nerăbdare congresul dela Cluj și sunt decizi să ia hotărâri de ultimă energie. Acest entuziasm, pe care îl vedem generalizându-se, nu poate să aducă decât biruință!

T. Secul. Am publica cu plăcere »întâmpinarea« trimisă, dacă articolul cu care vă răboiți ar fi apărut în »Unirea«. Cum însă acela s'a publicat în »Curentul«, acolo trebuie să apară și răspunsul. Altfel tot scrisul de rămâne fără efect: cititorii articolului buclucaș nu citesc »întâmpinarea«, iar cei cari vor vedea »întâmpinarea«, nu cunosc articolul căruia i-se dă răspuns. Și unii și alții rămân nelămurii. — Mai e și o altă încercătură. Publicând »întâmpinarea« dv. am fi obligați să dăm curs și replicii pe care o va face preopinental admonestat I. V. M. Am deschide, prin urmare, o polemică pentru care paginile noastre sunt prea mici și care nu interesează direct pe cititorii noștri. — Trimiteți deci răspunsul la »Curentul«. Va trebui să-l publice cu atâ mai vătos, cu cât nici »cursistocromul« dela Blaj n'a scris, propriu zis, un articol, ci a răspuns la o anchetă, care stă deschisă tuturor. — Numai dacă »Curentul« s'ar dovedi părtinitor și ar refuza publicarea legitimei apărări, ar trebui să vă gândiți la altă gazetă, care ar avea și ea, în acest caz, o justificare în fața cititorilor.

B. Cluj. Vă puteți închipui cât am fost de impresionat citind vestea »redacțională« din ultimul număr al »Renasterii«. Cică simpaticul nostru dom' Matei »a plecat în Anglia într'o importantă misiune de ordin religios și cultural«. Evenimentul n'a fost băgat în seamă de presa mondială. Nu se resimte nici chiar la »Renasterie«, care merge înainte și fără el, exact pe același drum și tamen la aceeași înălțime pe care i-o învidiază »telegrafiștii« din Sibiu. Noi însă ne bucurăm de pleacăca ce a căzut pe capul confratelul clujan. Sperăm, anume, că se va întoarce acasă englez sadea, cu sânge rece și pufăind din pipă. Atunci să vezi apoi invidia Sibiului! — Dar să nu anticipăm. S-ar putea întâmpla, Doamne fereste, ca dom' Matei să se întorcă din Anglia mai chinat decât a fost pe vremea când se socotea un simplu român-dominant!

Aviz

Magazinul de încălțăminte „DERMATA“ și Pielăria

„MINERVA“

să mută cu ziua de 1 Septembrie în Strada Regele Ferdinand No. 5 (fostul Hotel Univers)